

Czy reforma edukacji powinna zostać poddana pod głosowanie w referendum?

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

20 lat
Fundacji **CBOS**
1997–2017

20 lat Fundacji CBOS 1997-2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

CBOS ZREALIZOWAŁ

836
badań

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735
komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600
ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000
respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Dwudziestego kwietnia pełnomocnicy Komitetu Referendalnego¹ złożyli w Sejmie ponad 900 tysięcy podpisów obywateli popierających przeprowadzenie referendum w sprawie reformy oświaty, mającej wejść w życie 1 września bieżącego roku. Był to efekt działania szerokiej koalicji, w skład której wchodziły związki zawodowe, partie polityczne, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia rodziców i inne podmioty. Zaproponowane pytanie, które miałyby zostać zadane w ogólnopolskim referendum, brzmi: *Czy jest Pani/Pan przeciw reformie edukacji, którą rząd wprowadza od 1 września 2017 roku?* Kancelaria Sejmu poinformowała o liczeniu i weryfikacji złożonych podpisów.

Premier Beata Szydło jest zdania, że wniosek wpłynął za późno, bowiem reforma jest już wdrażana. Przypominała także, że została ona poprzedzona szerokimi konsultacjami społecznymi.

W majowym badaniu² zapytaliśmy Polaków, czy, ich zdaniem, referendum w tej sprawie powinno się odbyć, a także czy – jeśli zostałyby zorganizowane – wzięliby w nim udział. Pytaliśmy także o ogólne poparcie dla wprowadzanej reformy szkolnictwa.

POPARCIE DLA REFORMY EDUKACJI

O stosunek do mającej obowiązywać od września reformy pytaliśmy już w lutym. Okazało się wtedy, że Polacy popierają kierunek proponowanych zmian (w tym zniesienie gimnazjów i reorganizację kształcenia zawodowego), ale mają wątpliwości dotyczące przygotowania i sposobu wprowadzania reformy³.

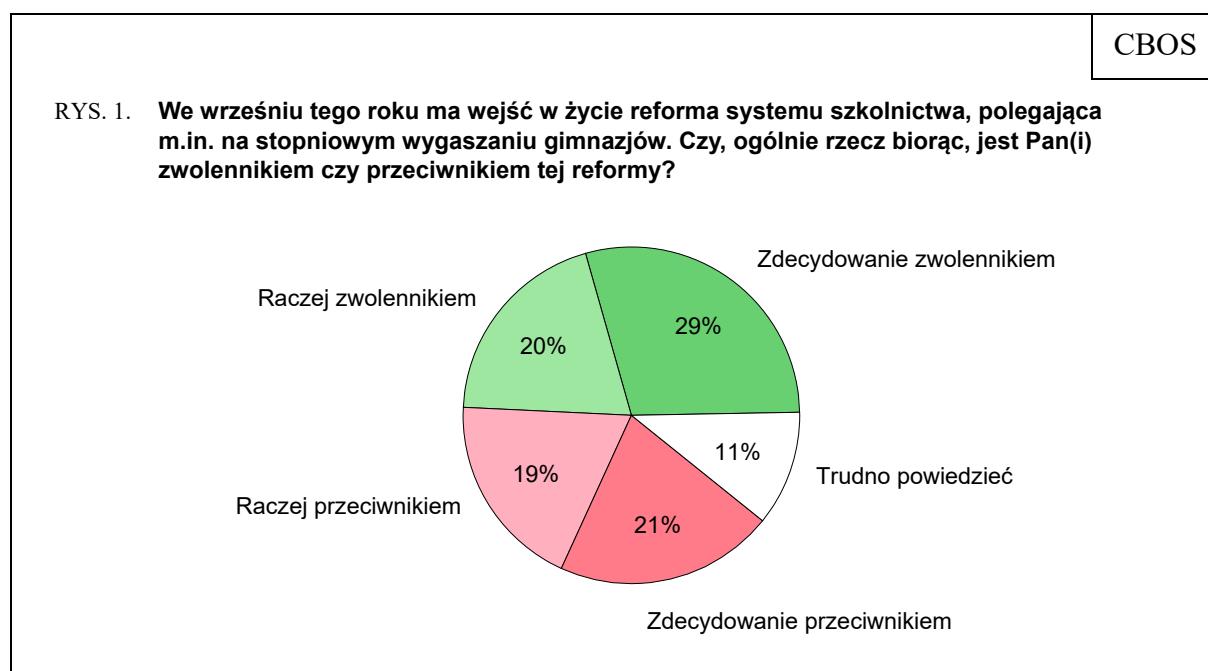
¹ W skład Komitetu Referendalnego wchodzi 15 przedstawicieli różnych organizacji, takich jak: ZNP, Rodzice przeciwko reformie edukacji, koalicja „Nie dla chaosu w szkole”, PO, Nowoczesna, Razem, PSL, Krajowe Forum Oświaty Niepublicznej, Społeczne Towarzystwo Oświatowe, Kongres Kobiet, OPZZ, Krajowe Porozumienie Rodziców i Rad Rodziców, Inicjatywa Polska (źródło: http://www.znp.edu.pl/element/3053/REFERENDUM_SZKOLNE, dostęp w dniu 15 maja 2017).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (324) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–14 maja 2017 roku na liczącej 1034 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

³ Komunikat CBOS „Polacy o reformie systemu edukacji”, luty 2017 (oprac. R. Boguszewski i A. Głowacki).

Obecnie połowa (49%) badanych to zwolennicy zmian w systemie oświaty, a nieco mniej (40%) – ich przeciwnicy.

Warto zauważyć, że poparcie zdecydowane (29%) przeważa nad umiarkowanym (20%). Zdecydowane opinie często wyrażają także przeciwnicy reformy. Odzwierciedla to silne kontrowersje, jakie budzą planowane zmiany w edukacji. Fakt, że system kształcenia jest kwestią istotną dla całego społeczeństwa, w połączeniu z obecnością tego tematu w debacie publicznej, sprzyja wyraźnemu opowiadaniu się po jednej lub po drugiej stronie.

Przeciwnikami reformy są przede wszystkim osoby młodsze, mieszkające w większych miejscowościach, o wyższym poziomie wykształcenia, z gospodarstw domowych o dochodach powyżej 2000 złotych miesięcznie w przeliczeniu na członka rodziny, uczestniczące w praktykach religijnych rzadziej lub wcale (zob. tabelę aneksową 1). Szczególnie wyraźne jest także zróżnicowanie opinii w zależności od poglądów politycznych: do przeciwników reformy zalicza się 62% badanych o poglądach lewicowych, 56% identyfikujących się z centrum i jedynie 18% respondentów określających swoje poglądy jako prawicowe.

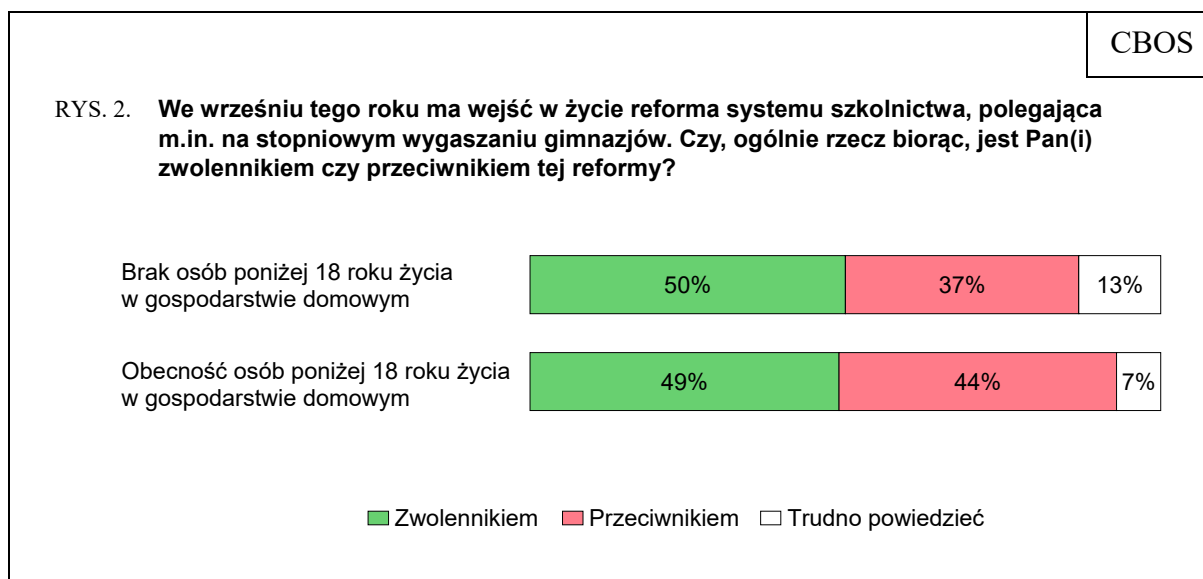
Znajduje to odzwierciedlenie w różnicach pomiędzy potencjalnymi elektoratami największych partii politycznych. Zdecydowana większość zwolenników Prawa i Sprawiedliwości (82%), a także ruchu Kukiz'15 (63%) opowiada się za wprowadzaniem zmian w systemie oświaty. Z kolei sympatycy Platformy Obywatelskiej i Nowoczesnej w olbrzymiej większości sprzeciwiają się reformie.

Tabela 1

Potencjalne elektoraty	We wrześniu tego roku ma wejść w życie reforma systemu szkolnictwa, polegająca m.in. na stopniowym wygaszaniu gimnazjów. Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zwolennikiem czy przeciwnikiem tej reformy?		
	Zwolennikiem	Przeciwnikiem	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	82	11	8
Platforma Obywatelska RP	18	76	6
Kukiz'15	63	32	5
Nowoczesna Ryszarda Petru	16	81	4

Połączono odpowiedzi „zdecydowanie zwolennikiem” i „raczej zwolennikiem” oraz „zdecydowanie przeciwnikiem” i „raczej przeciwnikiem”.

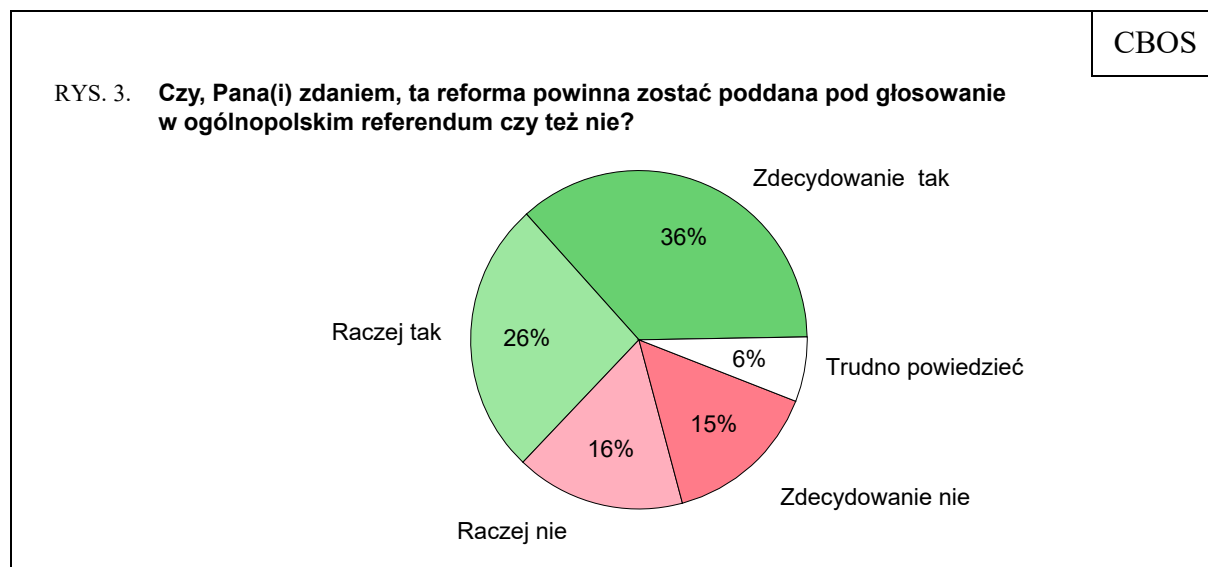
Pewien wpływ na poglądy w tej kwestii ma także obecność dzieci w gospodarstwie domowym. Chociaż badani mieszkający z osobami poniżej 18 roku życia w stopniu podobnym jak inni popierają reformę edukacji, to częściej wyrażają sprzeciw, a rzadziej nie mają zdania w tej kwestii.

Połączono odpowiedzi „zdecydowanie zwolennikiem” i „raczej zwolennikiem” oraz „zdecydowanie przeciwnikiem” i „raczej przeciwnikiem”

CZY REFERENDUM POWINNO SIĘ ODBYĆ?

Większość badanych (62%) uważa, że reforma edukacji powinna zostać poddana pod głosowanie w ogólnopolskim referendum, przy czym największa grupa zdecydowanie popiera pomysł zorganizowania referendum (36%). Tylko mniej niż jedna trzecia respondentów (31%) nie widzi takiej potrzeby⁴.

Co zrozumiałe, za referendum opowiadają się częściej przeciwnicy, niż zwolennicy reformy. Wśród tych ostatnich zdania są podzielone, ale w większości nie popierają oni poddawania zmian w systemie kształcenia pod publiczne głosowanie.

Tabela 2

We wrześniu tego roku ma wejść w życie reforma systemu szkolnictwa, polegająca m.in. na stopniowym wygaszaniu gimnazjów. Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zwolennikiem czy przeciwnikiem tej reformy?	Czy, Pana(i) zdaniem, ta reforma powinna zostać poddana pod głosowanie w ogólnopolskim referendum czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Zwolennikiem	42	53	5
Przeciwnikiem	90	8	1
Trudno powiedzieć	51	17	32

Analizując wyniki w grupach społeczno-demograficznych, można zaobserwować ich spójność z rozkładem odpowiedzi na pytanie o poparcie dla wprowadzanych zmian. Młodzi

⁴ Trzeba podkreślić, że pytanie **nie dotyczyło** konkretnego projektu referendum zgłoszonego przez Komitet Referendalny, ale ogólnie poparcia dla referendum w tej sprawie.

badani, mieszkańcy większych miejscowości, respondenci lepiej wykształceni, z gospodarstw domowych o najwyższych dochodach *per capita*, rzadziej uczestniczący w praktykach religijnych, sympatyzujący z centrum lub lewicą, którzy częściej byli przeciwnikami reformy, częściej też opowiadają się za organizacją referendum (zob. tabelę aneksową 2). Spośród potencjalnych wyborców największych partii politycznych jedynie zwolennicy Prawa i Sprawiedliwości w większości sprzeciwiają się referendum.

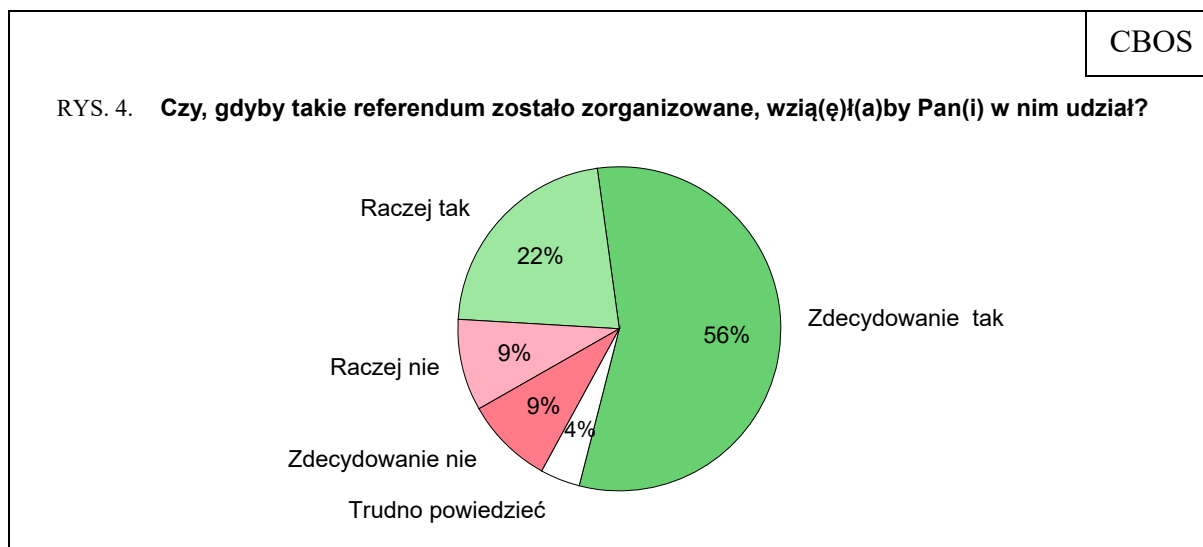
Tabela 3

Potencjalne elektoraty	Czy, Pana(i) zdaniem, ta reforma powinna zostać poddana pod głosowanie w ogólnopolskim referendum czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	39	55	6
Platforma Obywatelska RP	87	12	1
Kukiz'15	59	35	6
Nowoczesna Ryszarda Petru	91	9	0

Połączono odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak” oraz „zdecydowanie nie” i „raczej nie”

CZY POLACY WZIĘLIBY UDZIAŁ W REFERENDUM?

Reforma edukacji jest zmianą kontrowersyjną, a znaczna część Polaków ma w tej kwestii wyrobioną opinię. Można zakładać, że gdyby referendum rzeczywiście się odbyło, te czynniki zaowocowałyby dość wysoką frekwencją. Rzeczywiście, ponad trzy czwarte badanych (78%) deklaruje, że wzięłoby udział w głosowaniu, w tym więcej niż połowa (56%) – zdecydowanie.

Odpowiedzi w grupach społeczno-demograficznych rozkładają się podobnie jak w pytaniach o poparcie dla reformy i potrzebę organizowania referendum, chociaż różnice między grupami są mniej wyraźne (zob. tabelę aneksową 3). Znacznie mniejsze zróżnicowanie można także zaobserwować pomiędzy potencjalnymi elektoratami partii politycznych. Co prawda, zwolennicy rządzącej partii nieco częściej niż inni deklarują, że nie wzięliby udziału w referendum, jednak nawet wśród nich więcej niż czterech na pięciu wyraziłoby swoją opinię.

Tabela 4

Potencjalne elektoraty	Czy, gdyby takie referendum zostało zorganizowane, wzią(ę)ł(a)by Pan(i) w nim udział?	
	Tak	Nie / Trudno powiedzieć
	w procentach	
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	83	17
Platforma Obywatelska RP	92	8
Kukiz'15	94	6
Nowoczesna Ryszarda Petru	86	14

Połączono odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak” oraz „zdecydowanie nie”, „raczej nie” i „trudno powiedzieć”

W referendum wyraźnie częściej chcieliby wziąć udział przeciwnicy reformy (90%), niż jej zwolennicy (76%).

Tabela 5

We wrześniu tego roku ma wejść w życie reforma systemu szkolnictwa, polegająca m.in. na stopniowym wygaszaniu gimnazjów. Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zwolennikiem czy przeciwnikiem tej reformy?	Czy, gdyby takie referendum zostało zorganizowane, wzią(ę)ł(a)by Pan(i) w nim udział?	
	Tak	Nie / Trudno powiedzieć
	w procentach	
Zwolennikiem	76	24
Przeciwnikiem	90	10
Trudno powiedzieć	38	62

Na skutek tej dysproporcji, wśród osób deklarujących chęć wzięcia udziału w referendum odsetki zwolenników i przeciwników zmian w systemie edukacji są podobne – różnica wynosi jedynie dwa punkty procentowe na korzyść wprowadzenia reformy.

Tabela 6

Czy, gdyby takie referendum zostało zorganizowane, wzią(ę)ł(a)by Pan(i) w nim udział?	We wrześniu tego roku ma wejść w życie reforma systemu szkolnictwa, polegająca m.in. na stopniowym wygaszaniu gimnazjów. Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zwolennikiem czy przeciwnikiem tej reformy?		
	Zwolennikiem	Przeciwnikiem	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	48	46	5
Nie / Trudno powiedzieć	53	17	30

Wśród ogółu Polaków zwolennicy reformy edukacji wprowadzanej od 1 września 2017 roku przeważają nad przeciwnikami, jednak większość respondentów uważa, że jest to kwestia, która powinna zostać poddana pod ogólnopolskie głosowanie. Obydwie opcje uzyskują poparcie bardzo podobnych liczebnie grup respondentów deklarujących chęć udziału w referendum.

Badani, którzy sprzeciwiają się reformie i jednocześnie częściej opowiadają się za organizacją ogólnopolskiego głosowania w tej sprawie, to przede wszystkim ludzie młodszy, mieszkający w większych miejscowościach, lepiej wykształceni, z gospodarstw domowych o wyższych dochodach *per capita*. Wyraźnie widoczne jest upolitycznienie sporu – opinie w sprawie reformy edukacji w znacznym stopniu związane są z autoidentyfikacjami na osi lewica–centrum–prawica, a także deklarowaną sympatią wobec partii rządzącej bądź ugrupowań opozycyjnych. Obecność w gospodarstwie domowym osób poniżej 18 roku życia, objętych systemem edukacji lub mających w przyszłości do niego wejść, jedynie w niewielkim stopniu sprzyja negatywnej ocenie reformy.

Opracował
Antoni GŁOWACKI

Tabela 1

		We wrześniu tego roku ma wejść w życie reforma systemu szkolnictwa, polegająca m.in. na stopniowym wygaszaniu gimnazjów. Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zwolennikiem czy przeciwnikiem tej reformy?			Liczba osób
		Zwolennikiem	Przeciwnikiem	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		49	40	11	1032
Płeć	Mężczyźni	49	40	10	487
	Kobiety	49	39	11	546
Wiek	18–24 lata	44	50	6	80
	25–34	50	47	3	201
	35–44	49	40	11	192
	45–54	37	49	15	156
	55–64	51	36	13	187
	65 lat i więcej	60	26	15	216
Miejsce zamieszkania	Wieś	57	30	13	408
	Miasto do 19 999	48	41	11	135
	20 000 – 99 999	47	43	9	219
	100 000 – 499 999	42	50	8	173
	500 000 i więcej mieszk.	37	52	10	96
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	57	26	17	205
	Zasadnicze zawodowe	55	33	12	251
	Średnie	50	40	10	316
	Wyższe	37	58	5	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	35	59	6	122
	Średni personel, technicy	45	49	6	45
	Pracownicy adm.-biurowi	52	47	1	65
	Pracownicy usług	37	53	9	62
	Robotnicy wykwalifikowani	54	39	7	105
	Robotnicy niewykwalifik.	64	30	6	35
	Rolnicy	54	31	15	56
	Pracujący na własny rach.	45	45	11	55
	Bezrobotni	55	31	13	40
	Emeryci	53	30	17	258
	Renciści	47	35	18	76
	Uczniowie i studenci	53	42	6	43
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	53	40	7	71
	inst. państw., publicznej	39	54	6	132
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	56	38	6	97
	sekt. pryw. poza rolnict.	46	47	7	261
	prywatnym gosp. rolnym	48	31	21	60
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	56	29	15	109
	Od 650 zł do 999 zł	58	36	7	139
	Od 1000 zł do 1399 zł	54	31	16	210
	Od 1400 zł do 1999 zł	58	35	7	148
	2000 zł i więcej	37	55	8	211
Ocena własnych war. mater.	Złe	53	33	14	87
	Średnie	51	35	14	406
	Dobre	47	45	8	538
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	70	18	12	54
	Raz w tygodniu	58	32	9	439
	1–2 razy w miesiącu	48	39	13	171
	Kilka razy w roku	39	51	10	223
	W ogóle nie uczestniczy	30	57	13	138
Poglądy polityczne	Lewica	31	62	7	175
	Centrum	35	56	9	267
	Prawica	76	18	7	321
	Trudno powiedzieć	46	35	19	263

Tabela 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, ta reforma powinna zostać poddana pod głosowanie w ogólnopolskim referendum czy też nie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		62	32	6	1032
Płeć	Mężczyźni	62	34	4	487
	Kobiety	62	29	8	546
Wiek	18–24 lata	78	19	3	80
	25–34	67	32	1	201
	35–44	63	30	7	192
	45–54	66	30	5	156
	55–64	59	33	8	187
	65 lat i więcej	51	37	12	216
Miejsce zamieszkania	Wieś	58	33	9	408
	Miasto do 19 999	62	30	8	135
	20 000 – 99 999	63	33	4	219
	100 000 – 499 999	66	32	3	173
	500 000 i więcej mieszk.	70	25	5	96
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	59	26	15	205
	Zasadnicze zawodowe	57	35	7	251
	Średnie	61	35	4	316
	Wyższe	70	28	1	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	71	27	2	122
	Średni personel, technicy	59	39	2	45
	Pracownicy adm.-biurowi	72	27	1	65
	Pracownicy usług	74	26		62
	Robotnicy wykwalifikowani	60	34	6	105
	Robotnicy niewykwalifik.	65	33	3	35
	Rolnicy	61	33	6	56
	Pracujący na własny rach.	60	34	5	55
	Bezrobotni	67	25	8	40
	Emeryci	55	33	12	258
	Renciści	58	28	14	76
	Uczniowie i studenci	68	27	5	43
	Gospodynie domowe i inni	56	42	2	71
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	68	30	2	132
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	59	38	3	97
	sekt. pryw. poza rolnict.	69	28	3	261
	prywatnym gosp. rolnym	60	32	8	60
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	58	31	11	109
	Od 650 zł do 999 zł	57	37	7	139
	Od 1000 zł do 1399 zł	59	32	9	210
	Od 1400 zł do 1999 zł	61	36	2	148
	2000 zł i więcej	67	30	3	211
Ocena własnych war. mater.	Złe	58	34	8	87
	Średnie	60	33	7	406
	Dobre	64	30	6	538
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	42	48	10	54
	Raz w tygodniu	56	37	7	439
	1–2 razy w miesiącu	63	29	8	171
	Kilka razy w roku	71	25	4	223
	W ogóle nie uczestniczy	73	21	6	138
Poglądy polityczne	Lewica	80	18	1	175
	Centrum	74	22	4	267
	Prawica	47	49	4	321
	Trudno powiedzieć	57	29	15	263

Tabela 3

		Czy, gdyby takie referendum zostało zorganizowane, wzię(a)by Pan(i) w nim udział?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		77	19	4	1032
Płeć	Mężczyźni	79	18	3	487
	Kobiety	76	19	5	546
Wiek	18–24 lata	85	10	4	80
	25–34	83	16	1	201
	35–44	83	14	3	192
	45–54	83	14	3	156
	55–64	73	23	4	187
	65 lat i więcej	63	29	8	216
Miejsce zamieszkania	Wieś	73	23	4	408
	Miasto do 19 999	74	22	4	135
	20 000 – 99 999	82	15	3	219
	100 000 – 499 999	82	15	3	173
	500 000 i więcej mieszk.	85	11	5	96
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	70	21	9	205
	Zasadnicze zawodowe	72	25	4	251
	Średnie	77	20	3	316
	Wyższe	89	10	1	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	92	8	1	122
	Średni personel, technicy	84	14	2	45
	Pracownicy adm.-biurowi	90	8	2	65
	Pracownicy usług	85	13	1	62
	Robotnicy wykwalifikowani	86	12	3	105
	Robotnicy niewykwalifik.	73	24	3	35
	Rolnicy	64	32	5	56
	Pracujący na własny rach.	84	16		55
	Bezrobotni	78	15	8	40
	Emeryci	63	31	6	258
	Renciści	70	21	8	76
	Uczniowie i studenci	86	12	2	43
	Gospodynie domowe i inni	81	14	4	71
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	89	9	2
spółce właścicieli prywatnych i państwa		82	17	1	97
sekt. pryw. poza rolnict.		86	12	1	261
prywatnym gosp. rolnym		64	32	5	60
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	72	24	5	109
	Od 650 zł do 999 zł	80	16	3	139
	Od 1000 zł do 1399 zł	69	25	6	210
	Od 1400 zł do 1999 zł	81	18	1	148
	2000 zł i więcej	84	14	1	211
Ocena własnych war. mater.	Złe	67	23	10	87
	Średnie	75	21	4	406
	Dobre	81	16	3	538
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	75	17	8	54
	Raz w tygodniu	76	21	3	439
	1–2 razy w miesiącu	74	20	6	171
	Kilka razy w roku	82	16	2	223
	W ogóle nie uczestniczy	80	16	3	138
Poglądy polityczne	Lewica	87	12	1	175
	Centrum	81	16	3	267
	Prawica	78	18	3	321
	Trudno powiedzieć	67	26	6	263